

‘Naast bescherming schuldenaar, ook aandacht nodig voor schuldeiser’

Het beslag- en executierecht wordt gemoderniseerd. Deze wetgeving regelt voor een belangrijk deel het werk van gerechtsdeurwaarders en is daarmee hun ‘gereedchapskist’. Gerechtsdeurwaarder en vice-voorzitter van de KBvG Sjef van der Putten en advocaat Marc van Zanten leggen uit wat de belangrijkste veranderingen zijn én waar ze nog ruimte voor verbetering zien.

Wat is het belang van de wet en de herziening?

Van Zanten: “Het beslag- en executierecht is een belangrijk fundament van onze rechtsstaat. Het aantonen dat een debiteur een bepaalde vordering moet betalen, kost soms veel geld, tijd, moeite én emotie. Als er uiteindelijk een vonnis ligt, maar er gebeurt niets mee, dan verliest de burger elk vertrouwen in de rechtsstaat. Voor alle wetten geldt dat ze soms moeten worden aangepast aan de tijd. De samenleving verandert immers. Het beslag- en executierecht staat nog steeds als een huis, maar ook een huis moet af en toe opgeknapt worden. Dat was inmiddels alweer behoorlijk lang geleden.”

Van der Putten: “Bepaalde zaken zijn naar de 21e eeuw gebracht. Openbare verkopen moesten bijvoorbeeld nog worden aangekondigd met een aanplakbiljet. Daar is een website voor in de plaats gekomen. Daarnaast wordt in de aangepaste wet beter gebruik gemaakt van beschikbare registers, zoals die van de RDW.”

Van Zanten: “De herziening van het beslag- en executierecht maakt onderdeel uit van de ambitie van het ministerie van Justitie en Veiligheid om het burgerlijk procesrecht efficiënter te maken. Hierbij had zij drie belangrijke verbeterpunten voor ogen: bescherming van het bestaansminimum van schuldenaren, het effectiever en efficiënter maken

van executie en het voorkomen dat beslaglegging alleen wordt ingezet als pressiemiddel.”

Hoe zijn de wijzigingen tot stand gekomen?

Van der Putten: “De KBvG is actief betrokken geweest bij het hele proces. Ten eerste hebben we meerdere pre-adviezen geschreven; over het bankbeslag, het beslag op roerend goed en de over de ontruiming. Daarnaast hebben we in ons meerjarenbeleidsplan onze visie op rechtshandhaving gegeven. Veel daaruit is door de wetgever uiteindelijk in de wet opgenomen. In de zomer van 2018 is het eerste wetsvoorstel in consultatie gegaan en ook daar hebben we als KBvG uiteraard onze feedback op gegeven. Daarnaast hebben we actief gelobbyd in de Tweede Kamer en hebben Marc en ik het Compendium Beslag- en executierecht uitgegeven, vol ideeën van diverse experts om het beslag- en executierecht te moderniseren. In de zomer van 2019 zijn enkele van deze ideeën beland in de nieuwe wet, die op 1 oktober van dit jaar in werking trad.”

Hoewel het niet om grote veranderingen gaat, heeft de herziening van het beslag- en executierecht een aantal belangrijke praktische gevolgen. Samen met Sjef en Marc lopen we de belangrijkste vier door.

1. Beslag als pressiemiddel

Van der Putten: “Als gerechtsdeurwaarders zijn we erg blij met de aanpassing van het pressieverbod, voor het ministerie een van de drie pijlers van de herziening. Oorspronkelijk had de minister het plan om pressie, dus het uitoefenen van druk, binnen het beslag- en executierecht te verbieden. Aan de hand van de wetsgeschiedenis en uitspraken van de hoogste rechter hebben we aangetoond dat dit niet alleen onjuist is, maar ook onwenselijk. Pressie heeft een belangrijke functie; het is een legitiem nevendoeel bij de executie. Daar hebben we de wetgever van weten te overtuigen.”

Van Zanten: “In het concept wetsvoorstel werd gesteld: als je van tevoren niet zeker weet of pressie leidt tot opbrengsten, dus geld voor de schuldeiser, dan mag het niet. Dat betekent dat de gerechtsdeurwaarder een soort taxateur wordt voor de klant die hem heeft ingeschakeld. Als de gerechtsdeurwaarder inschat dat er geen opbrengst zal zijn, zal die klant wijzen op het vonnis van de rechter en hem daar aan willen houden. Bovendien kan een andere taxateur van mening zijn dat beslaglegging wél iets oplevert. Dan kunnen er lastige situaties ontstaan. Als reactie op die kritiek heeft het ministerie besloten om het verbod voor beslaglegging te beperken tot roerende zaken waarvan je het vermoeden hebt dat de kosten

voor beslaglegging hoger zijn dan de opbrengsten. Op een huis waarvan je niet weet of er overwaarde in zit, kun je wel nog steeds beslagleggen als pressiemiddel.”

Van der Putten: “Daarnaast heeft de minister verduidelijkt wat de wet beoogt: als je een schuldenaar hebt waarvan je niet zeker weet of die vermogen verstoopt houdt, kan juist de

Marc van Zanten is advocaat en partner bij CMS en gespecialiseerd in burgerlijk procesrecht en faillissementsrecht. Daarnaast is hij lid van de adviescommissie burgerlijk procesrecht van de Nederlandse Orde van Advocaten.

pressie van het langsgaan voldoende zijn om hem in beweging te krijgen. Dat wil zeggen dat hij gaat betalen óf gaat bewijzen dat hij dat niet kan.”

Van Zanten: “Zo hoort het ook. Het kan toch niet zo zijn dat schuldeisers in de problemen komen omdat er geen pressie mag worden uitgeoefend, wetende dat de kans bestaat dat iemand ergens bewust nog vermogen achterhoudt.”

2. Modernisering beslagverbod

Van der Putten: “De oude bepaling over het beslagverbod stamde nog uit 1838. Daar stonden bijvoorbeeld nog heel specifiek de gereedschappen van een ambachtsman in. In de nieuwe wet wordt gesteld: je mag de inboedel van een schuldenaar niet in beslag nemen, tenzij deze ‘bovenmatig’ is. Deze term komt uit het faillissementsrecht. In de praktijk valt hier in ieder geval een reguliere

inboedel onder. Dus een tafel en een koelkast, maar bijvoorbeeld ook een computer. Bij ‘bovenmatig’ moet je denken aan een high end computer of designerkleding. Verzamelingen vallen overigens niet onder de inboedel, en daarmee ook niet onder het beslagverbod.”

Van Zanten: “In de praktijk komt beslag op roerende zaken sowieso maar weinig voor. Ik heb dit in mijn praktijk maar een paar keer meegemaakt. Toch kan het zijn waarde hebben. In het geval dat er geen sprake is van vermogen op een bankrekening, een huis of auto, kan het voor de schuldeiser een laatste redmiddel zijn.”

Van der Putten: “Hierbij gaat het vooral om mensen die wel kunnen, maar niet willen betalen. Als gerechtsdeurwaarder heb ik soms te maken met schuldenaren die nergens op reageren, maar best wat geld lijken te hebben, bijvoorbeeld op basis van hoe de woning er van buiten uitziet. Met een beslag op roerende zaken kun je dan toch iets forceren. Als een deurwaarder daarmee naar binnenkomt, verschuift het voor de schuldenaar van papier naar realiteit. Dan zie je vaak dat hij toch opeens iets kan regelen. De minister heeft het belang van dit mechanisme nu ook onderkend.”

Van Zanten: “Het laat zien hoe belangrijk het contact tussen de deurwaarder en de schuldenaar is, het toont de waarde van een beslagbezoek. Aan de deur kan de gerechtsdeurwaarder zien wat er echt aan de hand is. De ene keer treft hij een problematische situatie aan, en zal hij verwijzen naar schuldhulpverlening. De andere keer stuit hij op onwil en zal hij juist feller worden in het zoeken naar juridische mogelijkheden.”

Sjef van der Putten is gerechtsdeurwaarder en partner bij Vurich Gerechtsdeurwaarders. Daarnaast is hij vice-voorzitter van de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders.

3. Digitalisering

Van der Putten: “Je kunt het je bijna niet voorstellen, maar tot voor kort moest een executieverkoop nog verplicht worden aangekondigd met een advertentie in een dagblad en een aanplakbiljet in het gemeentehuis. De verkoop werd vervolgens gehouden in het huis van de schuldenaar, waar geïnteresseerden werden uitgenodigd om ter plekke in de spullen te kijken. De advertentie wordt vervangen door een online aankondiging en ook de verkoop kan vanaf nu online plaatsvinden. Als gerechtsdeurwaarders kunnen we nu kiezen voor maatwerk, waarbij we telkens een afweging maken tussen bereik en kosten. Voor de verkoop van aandelen kan het FD bijvoorbeeld nog een heel geschikt platform zijn, terwijl je voor auto’s hele goede digitale marktplaatsen hebt. En voor een zeldzame postzegelverzameling kies je

misschien voor een gespecialiseerde fysieke postzegelbeurs. Het doel is uiteindelijk om een zo hoog mogelijke netto-opbrengst te bereiken. Dan blijft er meer over voor de afhandeling van de schuld; daarvan profiteert zowel de schuldenaar als de schuldeiser.”

Van Zanten: “Hetzelfde effect zien we bij beslaglegging op motorrijtuigen, dat binnen de nieuwe wet mogelijk wordt gemaakt via een bureaubeslag. Dat een gerechtsdeurwaarder vroeger beslag moest leggen op een auto, moest hij die met eigen ogen gezien hebben. In de praktijk betekende dit soms om zes uur ’s ochtends naar het woonadres van de schuldenaar rijden en checken of er een auto voor de deur stond, voordat die schuldenaar op weg was naar zijn of haar werk. Zo kon het soms wel twee

weken duren om beslag te leggen op een auto. In de nieuwe wet kan beslag worden gelegd via het register van de RDW. Het kenteken wordt meteen geblokkeerd, wat overdracht van de auto alvast feitelijk onmogelijk maakt. De deurwaarder kan alles van achter zijn bureau regelen en daarmee veel kosten besparen.”

4: Beslagvrij bedrag op een bankrekening

Van Zanten: “We kennen al heel lang de beslagvrije voet bij beslag op inkomen: het deel van het inkomen waar geen beslag op gelegd mag worden zodat schuldenaren genoeg geld overhouden voor hun levensonderhoud. Het idee van de wetgever is: zodra het inkomen op een bankrekening is overgemaakt, valt de bescherming weg, en zou dat bedrag alsnog door een schuldeiser geheel kunnen worden ‘ingepikt’. Daarom is naast de beslagvrije voet bij beslag op inkomen nu ook een beslagvrij bedrag op de bankrekening ingevoerd. De hoogte hiervan is afhankelijk van de leefsituatie van een schuldenaar en geldt per bankrekening. Als een schuldenaar dus drie bankrekeningen heeft, wordt dat bedrag drie keer afgezonderd van zijn vermogen.

Nu zullen mensen met schulden niet vaak drie goed gevulde bankrekeningen hebben, maar ik vind dat de wetgever hier wel doorslaat in de bescherming van schuldenaren. Die krijgen namelijk een hoger beslagvrij bedrag dan wat we hadden afgesproken dat nodig is voor zijn levensonderhoud, namelijk 90% van het geldende bijstandsniveau. De wet schiet hier dus zijn doel voorbij. Er zijn wel alternatieve oplossingen onderzocht, met slimme rekenformules voor het vaststellen van het beslagvrije bedrag op de bankrekening, maar die vond de wetgever helaas te complex.”

Van der Putten: “Voor gerechtsdeurwaarders wordt het leggen van een bankbeslag bovendien veel complexer. Wat daarbij niet helpt, is onze beperkte informatiebevoegdheid. Formeel moeten schuldenaren bij ons aangeven waar ze bankieren, maar als ze dat niet doen, is er geen sanctie. Op die manier wordt dus de niet-willer beschermd. Banken zijn weliswaar verplicht om ons te informeren of iemand bij hen bankiert, maar er is geen systeemkoppeling. Dat wil zeggen dat de deurwaarder zo’n zeventig banken individueel moet bevragen. Dit kost natuurlijk heel veel tijd en geld. Terwijl we als gerechtsdeurwaarders een staatstaak hebben; waarom hebben we dan niet de toegang tot dezelfde informatie als bijvoorbeeld opsporingsambtenaren?”

Wat vinden jullie per saldo van de herziening?

Van Zanten: “De nieuwe wetgeving is goed, maar neemt vooral de schuldenaar en de bescherming van zijn bestaansminimum als uitgangspunt. Dit is een politieke keuze. Het gevolg hiervan is wel dat de wet ook extra bescherming biedt aan de schuldenaar die wél geld heeft, maar dit achterhoudt. Het nadeel daarvan zie je vooral goed bij de invoering van het beslagvrije bedrag op bankrekeningen. Voor schuldeisers kan het door die wetswijziging moeilijker worden om hun recht te halen.”

Van der Putten: “We moeten oppassen dat de schuldeiser van vandaag niet de schuldenaar van morgen wordt. Beschermingsmaatregelen zijn goed, maar die zouden alleen van toepassing moeten zijn op het moment dat een schuldenaar niet kán betalen. Dan hoeft de deurwaarder niet langs te komen, maar is een

Gefaseerd in werking

De herziening van het beslag- en executierecht treedt gefaseerd in werking:

1 oktober 2020: modernisering beslagverbod en digitalisering executieverkoop

1 januari 2021: beslagvrij bedrag op een bankrekening

1 april 2021: digitaal beslag op motorrijtuigen

gemeente of de schuldhulpverlening aan zet. Om dat onderscheid goed te kunnen maken, blijven we strijden voor een betere informatiepositie, dat wil zeggen transparantie van vermogen. Dat neemt niet weg dat we blij zijn met de huidige herziening.”

Van Zanten: “Juist in deze tijd is een modern en goed werkend beslag- en executierecht van groot belang. De kans is groot dat de coronacrisis gaat leiden tot meer schuldsituaties. Dat maakt het extra belangrijk dat gerechtsdeurwaarders hun taken zo efficiënt mogelijk kunnen uitvoeren. Daar profiteert niet alleen de schuldeiser van, maar ook de schuldenaar.” ●

COLUMN

De laatste loodjes...

Weinig beroepsgroepen kennen een grotere diversiteit in opleiding en achtergrond dan van de gerechtsdeurwaarders. Veel collega's hebben een juridische opleiding, maar onder ons bevinden zich bijvoorbeeld ook economen, geofysici, bewindvoerders, een enkele taalkundige en zelfs theologen. Zo heb ik zelf een harde bèta-achtergrond: ik studeerde een blauwe maandag Natuurkunde aan de TUE. Achteraf was dat duidelijk niet mijn roeping, maar het blijft een onderdeel van het pad dat ik gevolgd heb. Daarom kan ik weinig begrip opbrengen voor het spreekwoord ‘de laatste loodjes wegen het zwaarst’. Ik vind het een apert onzinnige uitspraak. Ook al omdat het taalkundig niet klopt: de laatste loodjes zijn het zwaarst, of de laatste loodjes wegen het meest. Maar los daarvan: waarom zouden we nu juist de laatste loodjes standaard een afwijkend, zelfs hoger gewicht toekennen? Heel ongeloofwaardig.

Hoe dan ook valt met de strekking van het spreekwoord niet te spotten. Als ik al een voornemen had mijn laatste voorzittersjaar rustig ‘uit te dienen’ (quod non), dan heeft de coronapandemie daar rigoureuus een streep doorgezet. Over de totstandkoming van de corona(betekening)-spoedwet en de KBvG standpunten daaromtrent is langzamerhand wel voldoende geschreven en gezegd. Ik permitteer me daar nog één laatste opmerking over. Die gaat over een commentaar dat ik op LinkdIn tegenkwam; een advocaat concludeerde dat de KBvG bij de wetgever kennelijk een stevige

lobby had gevoerd. Afgezien van de vraag of het verschijnsel ‘lobby’ al dan niet terecht een wat negatieve bijklank heeft, vind ik de duiding hier niet juist. Veel correcter zou de volgende duiding zijn: de adviezen van de KBvG, onder grote tijdsdruk en met beperkte kennis van de corona-omstandigheden gegeven, zijn door de rechtspraak en wetgever op juiste waarde geschat. Met enige trots is mijn conclusie dat de KBvG als PBO op dit punt als de meest vanzelfsprekende en daarom absoluut serieus te nemen autoriteit geldt. Maar ik kan bevooroordeeld zijn.

Een laatste observatie die ik in deze functie met u wil delen, gaat over de snelheid waarmee wetgeving rondom het ambt van gerechtsdeurwaarder geïmplementeerd wordt. Ik zie een opvallend verschil tussen het tempo waarin de wetgeving tot stand komt, en de snelheid van de tenuitvoerlegging. De beide corona-spoedwetten werden binnen enkele weken door de beide Kamers gelooft, ondanks een wat kritische houding van de Senaat, al lieten de omstandigheden natuurlijk ook niet anders toe. Daar tegenover staat dat we nog steeds wachten op de inwerkingtreding van een aantal belangrijke andere trajecten. Ik noem de vereenvoudigde beslagvrije voet (vBVV), de modernisering van het beslagrecht, en, last but not least, de deurwaarderstarieven. Zeker, goed werk heeft tijd nodig, maar je kunt ook overdrijven. Ondanks grote maatschappelijke druk kende de vBVV een implementatietermijn van vier jaar gekend. Het eerste ontwerp van de aanpassingen in het Wetboek van

Burgerlijke Rechtsvordering stammen al van twee kabinetten geleden. En als er geen corona was geweest, waag ik te betwijfelen of we nu ook al zo ver waren geweest met de vBVV.

Dat gezegd hebbende, bestaat mijn bestuurlijke erfenis uit de thans voorliggende aanpassingen van de tarifiering. Zowel de verordening op dat punt als de herijking van de BTAG-tarieven stevenen af op een inhoudelijk forse - en terecht - aanpassing per 1 januari 2021. Het heeft vier jaar (voor de verordening) respectievelijk zes jaar (voor de BTAG) geduurd en onbeschrijfelijk veel bestuurlijke energie gekost. Maar het resultaat mag er zijn. De minister gaf aan dat verdere waarborging van de onafhankelijke en onpartijdige positie van de gerechtsdeurwaarder gewenst is, en dat aanpassing van de tarieven daar onderdeel van is. En zo is het.

Tenslotte, zoals de Duits-joodse schrijver Otto Weiss al in de jaren 40 van de vorige eeuw opmerkte: “Een roerend afscheid mag niet te lang duren, anders wordt het voortdurend minder smartelijk.” Het ga u goed. ●

Wilbert van de Donk,
voorzitter KBvG